

Розатюк Ігор Володимирович,

професор кафедри кримінального процесу та криміналістики Навчально-наукового гуманітарного інституту Національної академії Служби безпеки України, доктор юридичних наук, професор

ДОПИТ ЕКСПЕРТА НА ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ: ВАРТО ЧИ НІ?

За чинним Кримінальним процесуальним кодексом України допит експерта, передбачений лише в суді. На досудовому розслідуванні чинним законом допитувати експерта – заборонено.

У ст. 358 КПК [1] вказано, що за клопотанням сторони кримінального провадження, потерпілого або за власною ініціативою суд має право викликати експерта для допиту для роз'яснення висновку. Перед допитом експерта головуючий встановлює його особу та приводить до присяги. Після цього головуючий попереджає експерта про кримінальну відповідальність за надання завідомо неправдивого висновку.

Експерту в суді можуть бути поставлені запитання щодо наявності в експерта спеціальних знань та кваліфікації з досліджуваних питань (освіти, стажу роботи, наукового ступеня тощо), дотичних до предмета його експертизи; використаних методик та теоретичних розробок; достатності відомостей, на підставі яких готувався висновок; наукового обґрунтування та методів, за допомогою яких експерт дійшов висновку; застосовності та правильності застосування принципів та методів до фактів кримінального провадження; інші запитання, що стосуються достовірності висновку.

Однак, як зазначено вище, під час досудового розслідування, законодавець у п. 11 ч. 2 ст. 65 КПК України заборонив допит експертів щодо роз'яснення наданих ними висновків.

Чим керувалися парламентарії долучаючи експерта до групи з нотаріусів, адвокатів, священнослужителів, журналістів та інших, пояснити важко. Оскільки підставою обмеження допиту названих учасників кримінального провадження є захист інформації, яка носить характер специфічної таємниці та як правило не розкривається у майбутньому. А висновок експерта і його показання відносяться до загальних матеріалів кримінального провадження, що у подальшому стають загальним надбанням: як під час виконання вимог ст. 290 КПК відкриття та ознайомлення з матеріалами досудового розслідування

іншим учасникам провадження, так власне і під час самого допиту експерта в суді.

Тобто, експертна інформація за своєю суттю прирівнюється до показань свідка чи потерпілого.

Це підтверджується і спільною кримінальною відповідальністю для експерта, свідка та потерпілого, яка передбачена у ст.ст. 384,385 КК України [2]. Так, у ч.1 ст. 384 зазначено, що експерт надаючи завідомо неправдивий висновок, а так само і свідок з потерпілим надаючи завідомо неправдиві показання суду вводять його в оману. Внаслідок чого ці особи можуть стати підозрюваними у кримінальному провадженні. Аналогічно, кримінальна відповідальність настане за відмову свідка від давання показань або відмову експерта від виконання покладених на них обов'язків ст. 385 КК.

Заборона допиту експерта, прокурором чи слідчим під час досудового розслідування і дозвіл на такий допит суду не є паритетним та справедливим з огляду на завдання кримінального провадження визначених у ст. 2 КПК України.

Прокурор, слідчий, суд належать до суб'єктів кримінального процесу, які його ведуть, а отже і спрямовують свою діяльність на встановлення істини у провадженні. Істина, єдина як на досудовому розслідуванні так і у судовому розгляді та відповідає завданню кримінального провадження щодо захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охороні прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпеченні швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений.

Більше того, допит експерта на стадії досудового розслідування буде слугувати гарантією раннього виявлення можливого підроблення експертного висновку. Як свідчить слідчо-судова та адвокатська практика подекуди зустрічаються випадки порушення закону деякими горе-експертами. Вони йдуть на кримінальні угоди та складають завідомо неправдиві висновки на користь певних осіб [3].

Якщо розглянути історичний аспект розвитку кримінального процесу, то варто подивитися в минуле. Як відомо: «Хто не знає свого минулого, той не вартий майбутнього» [4].

До прикладу, у попередньому КПК, статтею 201 була передбачена можливість допиту експерта на досудовому розслідуванні, вона так і називалася: «Допит експерта», у якій

зазначалося, ознайомившись з висновком експерта, слідчий має право допитати експерта з метою одержання роз'яснення або доповнення висновку про що складає протокол [5]. Досить ємна та зрозуміла за своїм змістом норма.

Звичайно, згадавши кримінально-процесуальну норму з минулого, можу наразитися на критику від колег, щодо цього та більш прогресивного на їх думку бачення майбутнього і розвитку процесуальної науки. Можливо й так. Але не потрібно позбавляти слідчого і прокурора додаткового механізму перевірки доказів під час розслідування кримінальних проваджень. Гірше від цього не буде, а подекуди можливо і краще.

Безумовно не йдеться про обов'язковий допит експерта у кожному кримінальному провадженні, однак якщо у слідчого чи прокурора під час оцінки доказів виникне сумнів у правдивості складеного висновку або ж потрібне буде додаткове роз'яснення то вказані суб'єкти розслідування цілком вправі провести таку слідчу дію з експертом.

Тому, ураховуючи наведені аргументи вважаємо за можливе надати право слідчому, прокурору та дізнавачу допиту експерта на стадії досудового розслідування.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

3. Ігор Слободяник Чи можливий допит експерта під час досудового розслідування? 19.02.2021р. : веб-сайт. URL: <http://advokatslobodianyuk.com/blog/chi-mojliviy-dopit-eksperta-pd-chas-dosudovogo-rozsliduvannya>.

4. Рильський, Максим Мудрості від Максима Рильського. Вислови, поради, роздуми, настанови, звернення, міркування про філософію буття / упорядник М. Г. Рильський. К. : Саміт-Книга, 2019. 264 с. URL: https://vcentri.com/load/131/icc/kniga-maksim-rilskij_39.pdf.

5. Кримінально-процесуальний кодекс України Кодекс України; Закон, Кодекс від 28.12. 1960 р. № 1001-05. (не чинний) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-05#Text>.